

Лакіза Анастасія Анатоліївна, курсант 2 курсу Прикарпатського факультету (м. Івано-Франківськ) НАВС
Науковий керівник: старший викладач кафедри кримінально-правових дисциплін та оперативно-розшукової діяльності Прикарпатського факультету (м. Івано-Франківськ) НАВС, кандидат юридичних наук *Максимів О. Д.*

ПРАВОТВОРЧА КУЛЬТУРА ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ ПОВТОРНОСТІ ЗЛОЧИНІВ

Для того щоб зрозуміти сучасний стан розвитку законодавства в будь-якій галузі слід використовувати історію його встановлення. Кожен народ має свою культуру, яка формується під впливом розвитку історії. Інститут кримінальної відповідальності та покарання пройшов досить складний шлях. Формування правової культури сприяв більш глибокому вивченню злочинів в цілому та їх повторності зокрема. Видатний дослідник історії науки Б. Кедров писав: «Вивчення минулого може і має слугувати засобом для того, щоб зрозуміти сучасне і передбачити майбутнє...» [1, с. 178]. Він обумовлюється багатьма факторами, а саме відсутністю теоретичних знань, нестійкою судовою практикою кримінально-правового регулювання у сфері захисту суспільства від окремих видів злочинів; відсутністю досвіду щодо узагальнення повторності злочинів.

Враховуючи вище сказане необхідно проаналізувати історичний та порівняльно-правовий аналіз кримінального законодавства тих державних утворень, які існували на території сучасної України, з метою визначення особливостей множинності злочинів та причини їх повторності.

Яскравим прикладом є те, що правоохоронні органи та суди під час кримінально-правової кваліфікації, зокрема й кваліфікації повторності злочинів, стикаються з такою проблемою, яка викликала суперечності чинного законодавства. В науці кримінального права, яка застосовується у практичній діяльності немає однозначних відповідей щодо кримінально-правової оцінки яку вчиняє особа щодо певного посягання.

У кримінальному законі не визначено, як здійснювати кваліфікацію повторності злочинів і якими правилами при цьому керуватися.

Проаналізувавши історію кримінального законодавства можна сказати, що дане питання розглядалося в багатьох трактатах, грамотах, судебниках, але при цьому, мало різне значення.

Вважається, що першою писаною пам'яткою звичаєвого права у добу існування Руської держави стала «Руська правда», багато учених розглядали її тлумаченні однак кожен дотримуваясь своєї думки, також її вивчали і стосовно повторності злочинів. Дана пам'ятка відображала такий етап розвитку держави і права, який ще не давав можливості говорити про повторність чи іншу форму множинності злочинів.

Злочинна повтореність згадується в епоху уставних грамот і судебників, які широко застосовувались на теренах України, були побудовані на її нормативній базі. В яких описувалося, що під повторність злочинів слід розуміти вчинення особою двох чи більше злочинів, за один з яких вона вже підлягала покаранню або була засуджена відповідно до закону [2, с. 25].

З 1864 року діяв ще один нормативний акт кримінально-правового характеру – «Статут про покарання, що накладаються мировими суддями». Однак укладачі цього Статуту повторення злочинних діянь визначили по-іншому. Так, в п. 3 ст. 14 вказано, що повторенням є повторення того ж або абсолютно однорідного проступку до закінчення року після призначення покарання [3, с. 109].

Отже, проаналізувавши даний статут, можна сказати що він містив лише спеціальне повторення, виключаючи загальне з сказаного впливає, що статут визначив не відбування покарання, а призначення покарання.

Повторність злочинів також розглядали російські криміналісти С. М. Потапова, А. І. Вінберга, Б. І. Шевченка, як один з елементів, який характеризує суб'єктивну сторону злочину (волю злочинця). Оскільки у дореволюційній літературі вважалося, що особа яка вчинила повторний злочин із проявом злої (не контрольованої) волі, схильна до вчинення злочину.

Про особливу злісну волю особи свідчило вчинення тотожних чи однорідних злочинів, відбуття частини чи всього

покарання або засудження особи за попередній злочин, зв'язок злочинів за часом. Водночас характер повторних злочинів учені не визначили. Не було запропоновано і строків давності між попереднім і повторним злочином [2, с. 15].

На сучасному етапі розвитку кримінального права в КК України, а саме в Розділі VII Загальної частини КК України закріплено поняття повторності, сукупності і рецидиву злочинів. В Особливій частині КК України повторність у більшості статей виступає кваліфікуючою ознакою складу злочину і впливає на кваліфікацію вчиненого злочину [4, с. 32–35].

Значний вплив на сучасне кримінальне законодавство України у вирішенні проблем кримінально-правової характеристики множинності, а саме повторності злочинів, зробили у своїх працях українські вчені, зокрема: О. В. Ільїна, М. Й. Коржанський, О. Дудоров, І. О. Зінченко. Проте їхні праці стосувалися переважно визначення понять повторності злочинів, відмежування повторності злочинів від суміжних понять. Також опрацювавши їхні роботи, можна сказати про відсутність чітко сформульованих правил повторності злочинів, та уривчастий характер їх дослідження.

Отже, ситуація, яка склалася в законодавстві, науці та правозастосовній практиці, засвідчує необхідність та своєчасність проведення комплексного дослідження проблем кваліфікації повторності злочинів.

Список використаних джерел

1. Кедров Б. М. Історія науки и принципи її дослідження / Б. М. Кедров // Питання філософії. – 1971. – № 9. – С. 78.
2. Устрицька Н. І. Кваліфікація повторності злочинів: монографія / Н.І.Устрицька. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. – 216 с.
3. Коваленко О. Повторність злочинів в окремих пам'ятках права, що діяли на території України у дорадянський період / О. Коваленко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2011. – Вип. 89. – С. 107–111. – (Серія «Юридичні науки»).
4. Кримінальний кодекс України: чинне законодавство із змінами та допов. станом на 5 верес. 2017 р.: офіц. текст. – Київ : Алерта, 2017. – 208 с.